SERIJA NOVAC · IV

Koliko u kovertu?

Financijski bonton: novac među obitelji, prijateljima i kolegama

KOVERTE · POSUDBE · JAMSTVA · RAČUNI

SOLIDUS DIGITAL

SERIJA NOVAC · IV

Koliko u kovertu?

Financijski bonton: novac među obitelji, prijateljima i kolegama

SOLIDUS DIGITAL

© 2026. Sva prava pridržana.

Ova knjiga nije pravni ni porezni savjet. Pravni i porezni podaci provjereni su u listopadu 2026. i navedeni su radi razumijevanja, a ne kao savjet za konkretan slučaj. Izvori su skupljeni na kraju knjige.

POGLAVLJE 1

Zašto je novac nezgodna tema

U Hrvatskoj ćete lakše saznati tuđu dijagnozu nego tuđu plaću. Susjeda će vam u liftu ispričati sve o operaciji žuči, s detaljima koje niste tražili i koje ćete teško zaboraviti, ali na pitanje koliko je platila stan reći će „ma, dobro smo prošli" i pogledati u strop. Novac je posljednji pravi tabu jednog društva koje je inače naučilo pričati o svemu: o razvodima, o politici, o tome tko je kome što rekao na krštenju 2009.

Šutnja, međutim, nije neutralna. Ona ne znači da očekivanja ne postoje, nego da ih nitko nije izgovorio. Svekrva očekuje da mladi pomognu oko krova. Brat očekuje da mu se dug „podrazumijeva" oprostiti. Kum očekuje kovertu u skladu sa svojom, koju je dao prije sedam godina i čiji iznos pamti bolje od datuma vjenčanja. Nitko ništa nije rekao, a svi sve znaju. Zapravo, svatko zna nešto drugo.

Tu je problem. Neizrečeno očekivanje je kao kredit s promjenjivom kamatom za koji niste ni znali da ste ga potpisali: rata stiže tek kad odnos već pukne. Ova knjiga ne traži od vas da postanete ljudi koji za stolom vade kalkulator. Traži samo da neke stvari kažete na vrijeme, mirno i jednom, umjesto da ih godinama prešućujete i jednom izgovorite vičući.

Nedjeljni ručak i nevidljivi račun

Marija i Ivan, oboje pred četrdesetom, već pet godina nedjeljom ručaju kod Ivanovih roditelja u Đakovu. Marija svaki put donese kolač i bocu vina. Ivan ponekad natoči gorivo ocu, jer „stari ionako ne vozi daleko“, pa usput i promijeni ulje. Ivanova sestra dolazi s troje djece i praznih ruku, ali ostaje do večeri i odnosi „malo za sutra“ u posudama koje se nikad ne vrate.

Nitko nikad nije spomenuo novac. Nije bilo potrebe. Obitelj je obitelj.

Onda otac jedne nedjelje, između juhe i pečenja, kaže da će vikendicu na Dravi „jednog dana“ dobiti sestra, „jer ona ima djecu i treba joj“. Rečenica je izgovorena usput, kao prognoza vremena. Marija se nasmiješi i nastavi rezati meso. U autu, na povratku, ne progovori ni riječ sve do Osijeka.

Tek tada shvati da je pet godina vodila knjigovodstvo koje nitko drugi nije vodio. U njemu su bili kolači, vino, gorivo, Ivanove subote na krovu, njezini godišnji odmori potrošeni na berbu. Ivan, s druge strane, shvati da je njegova obitelj cijelo vrijeme vodila svoje knjige, samo po drukčijem kontnom planu: u njihovima je pisalo da sestra „teže živi“ i da su Marija i Ivan „dobro situirani“.

Nitko ovdje nije zlonamjeran. Otac je mislio da je pravedan. Sestra je mislila da je to normalno. Marija je mislila da se trud vidi. Svi su samo pretpostavljali. I svi su, na svoj način, bili u pravu, što je najgori mogući ishod, jer kad su svi u pravu, nitko ne mora popustiti.

Hrvatski odnos prema novcu: „nije lijepo pitati“, ali

„svi znaju“

Naš odnos prema novcu proizvod je triju epoha koje su se naslagale jedna na drugu kao slojevi na staroj fasadi.

Prva je selo. Većina nas nije daleko od njega, čak i kad živimo na četvrtom katu u Novom Zagrebu. U seoskoj zajednici svi su znali koliko tko ima, jer se imovina vidjela: zemlja, stoka, kuća, traktor. Nije trebalo pitati. Zato je pitanje o novcu postalo nepristojno: pitati je značilo priznati da ne znaš ono što svi znaju, ili, još gore, da sumnjaš u ono što vidiš.

Druga je socijalizam. Plaće su bile slične, razlike skrivene, a bogatstvo sumnjivo. Tko je imao više, imao je „vezu“, „vikendicu na moru“ ili „rodbinu u Njemačkoj“. Novac nije bio rezultat rada, nego okolnosti, pa se o njemu nije govorilo bez blage primjese optužbe.

Treća je tranzicija. Preko noći neki su postali vrlo bogati, mnogi su ostali bez posla, a štednja u devizama naučila je generaciju da novac koji ne vidiš možda i ne postoji. Iz tog razdoblja potječe hrvatska mudrost da je najsigurniji novac onaj u čarapi, a najsigurnija investicija kat kuće koji nitko ne treba.

Rezultat je zanimljiv paradoks. O novcu se ne priča, ali se o njemu neprestano misli. Ne pita se tko koliko zarađuje, ali se pomno prati tko je kupio novi auto, tko je otišao na skijanje i tko je na krštenju dao „samo“ sto eura. Novac je kod nas kao vlaga u zidu: nitko je ne spominje pred gostima, ali svi znaju gdje je.

Tri izvora nelagode

Kad razgovor skrene prema novcu, većina ljudi osjeti istu stvar: blagu napetost u želucu i potrebu da se promijeni tema. Ta nelagoda gotovo uvijek dolazi iz jednog od tri izvora.

Sram: imam premalo. Onaj tko zarađuje manje od okoline često osjeća da mu je plaća ocjena, a ne cijena rada. Zato će radije reći „ne mogu, imam obveza" nego „nemam novca za to". Sram je tih i uporan. On ljude tjera da daju veće koverte nego što mogu, da idu na ljetovanja koja otplaćuju do Božića i da posuđuju da bi mogli posuditi.

Krivnja: imam previše. Onaj tko zarađuje više osjeća suprotno: da mora opravdati svoj uspjeh. Zato se umanjuje („ma, nije to ništa posebno"), skriva kupnje i pretjerano časti, kao da plaća porez na vlastitu sreću. Krivnja je jednako destruktivna kao i sram, samo je bolje odjevena.

Strah: što će reći drugi. Treći izvor nije vezan uz iznos, nego uz pogled sa strane. Bojimo se da ćemo ispasti škrti ako tražimo povrat, sitničavi ako predložimo podjelu računa, sebični ako odbijemo jamstvo. Taj strah ima vrlo konkretan oblik: rečenicu koju će netko izgovoriti za nedjeljnim stolom kad nas ne bude.

Sva tri izvora imaju nešto zajedničko: hrane se šutnjom. Što manje govorimo, to su veći. Sram raste kad mislimo da smo jedini koji se muče. Krivnja raste kad nitko ne kaže da je u redu imati. Strah raste kad nikad ne provjerimo što drugi zapravo misle.

Neizrečena očekivanja kao skriveni dug

Svaki odnos u kojem kruži novac ima svoju knjigovodstvenu stranu. To nije cinizam, nego opis stvarnosti. Kad roditelji pomognu oko stana,

kad prijatelj plati večeru, kad sestra pričuva djecu svaku srijedu, nastaje mala bilanca. Ona nije zapisana, ali postoji.

Neizrečena očekivanja nastaju u tri koraka.

Prvo, netko nešto da, a da nije rekao što očekuje zauzvrat. Najčešće ni sam ne zna. „Ma nema veze“ iskreno je izgovoreno u trenutku davanja.

Drugo, vrijeme prolazi i davatelj počinje očekivati. Ne mnogo. Možda samo poziv, zahvalu, pomoć kad zatreba, kovertu iste težine. Očekivanje raste tiho, kao kamata.

Treće, dolazi trenutak kad se očekivanje ne ispuni, i tada se naplaćuje sve odjednom: „Nakon svega što sam za tebe napravio…“ Ta rečenica gotovo je uvijek početak kraja, jer drugoj strani u tom trenutku prvi put stiže račun za koji nikad nije znala da postoji.

Najopasnije u tome je asimetrija. Davatelj pamti što je dao, s datumima i iznosima. Primatelj pamti da je dobio dar. Oboje su iskreni. Oboje pamte točno. Samo ne pamte istu stvar.

Rješenje nije u tome da prestanemo davati, nego da prestanemo davati u mraku. Ako dajete s očekivanjem, recite ga. Ako dajete bez očekivanja, recite i to, pa se toga držite. Između ta dva poštena modela leži treći, najčešći i najskuplji: davanje s očekivanjem koje se pretvara da ga nema.

Novac kao jezik odnosa

Novac je, između ostalog, jezik. Kroz njega govorimo stvari koje ne znamo ili ne želimo reći riječima.

Kad baka unuku gurne dvadeset eura u džep, ne kaže „evo ti za sladoled“, nego „sjeti me se“. Kad kum na svadbi da izdašnu kovertu, kaže „ovo kumstvo shvaćam ozbiljno“. Kad otac sinu plati polovicu stana, a kćeri ne, kaže nešto što nikad nije izgovorio, a kći će to čuti cijeli život.

Problem jezika novca je u tome što ga svatko čita po svom rječniku. Za jednog je sto eura u koverti velikodušan dar, za drugog uvreda. Za jednog je plaćanje računa u restoranu znak pažnje, za drugog pokazivanje nadmoći. Za jednog je posudba bez papira znak povjerenja, za drugog znak nepromišljenosti.

Zato je pametno, kad god je iznos važan, prevesti novac natrag u riječi. „Ovo ti dajem kao poklon, ne moraš vraćati.“ „Ovo ti posuđujem, a vratit ćeš prema dogovorenom planu.“ „Ovo plaćam ja jer sam ja zvao, idući put ti.“ Takve rečenice zvuče suho, ali sprječavaju prijevode koji završavaju u zamjeranju.

Mali rječnik izbjegavanja

Svaka kultura ima rečenice kojima se izbjegava ono što bi trebalo reći. Naša ih ima posebno mnogo, i sve su dovoljno ljubazne da nitko ne primijeti da ništa ne znače.

„Ma nema veze.“ U prijevodu: ima veze, ali sada nije trenutak. Ova se rečenica obično vraća kao bumerang, nekoliko godina kasnije, u obliku „a ja ti nikad ništa nisam rekao“.

„Vratit ćeš kad budeš mogao.“ U prijevodu: nisam odredio rok jer mi je neugodno, a ti nemoj iskoristiti to što mi je neugodno. Druga strana, naravno, čuje samo prvi dio.

„Daj koliko misliš." U prijevodu: imam točan iznos na umu i pratit ću je li tvoja procjena dobra. Ova rečenica, izgovorena pri skupljanju za poklon ili pri podjeli troškova, mala je ispitna komisija.

„Ma, platit ćemo već nekako." U prijevodu: nitko nije razmislio o tome tko plaća, pa će platiti onaj kome prvi postane neugodno.

„Nismo mi takvi." Najčešće se izgovara neposredno prije nego što se pokaže da jesmo.

Ne treba prestati govoriti ove rečenice. Treba samo znati da su one početak razgovora, a ne njegov kraj.

Kako koristiti ovu knjigu

Ova knjiga ne govori kako se obogatiti, kamo uložiti ni kako izaći iz duga. Za to postoje druge knjige, uključujući i one iz ovog serijala. Ova govori o nečemu što je, za većinu ljudi, važnije od kamatne stope: kako živjeti s novcem među ljudima koje volimo, s kojima radimo i s kojima ćemo i dalje sjediti za istim stolom.

Svako poglavlje može se čitati zasebno. Ako idući tjedan imate svadbu, krenite od drugog. Ako vas je rođak upravo zamolio da mu budete jamac, četvrto čitajte odmah, prije nego što odgovorite. Na kraju svakog poglavlja nalaze se pravila u nekoliko rečenica, a na kraju knjige skripte za nezgodne trenutke: gotove rečenice koje možete posuditi kad vam vlastite ne dođu na vrijeme.

Nijedno pravilo u ovoj knjizi nije zakon. To su mjere, kao u starim kuharicama: „brašna koliko primi". Vaša obitelj, vaš kraj i vaš budžet odredit će koliko primi. Ali korisno je znati da mjera postoji.

PRAVILA POGLAVLJA

1. **Pravilo izgovorenog očekivanja:** ako nešto očekuješ, a nisi to rekao, nemaš pravo biti povrijeđen kad se ne dogodi. Imaš pravo samo reći to prvi put.
2. **Pravilo jednog razgovora:** jedan miran razgovor na vrijeme jeftiniji je od deset prešutnih zamjeranja. Ako je tema velika, razgovor ide prije odluke, ne poslije.
3. **Pravilo odvajanja novca i ljubavi:** iznos nije mjera ljubavi. Tko mjeri bliskost kovertom, mjerit će je i ostatkom života.
4. **Test nedjeljnog ručka:** pitanje o novcu postavi tako da ga možeš postaviti i za obiteljskim stolom, pred svima. Ako ne možeš, problem nije u pitanju nego u načinu.

POGLAVLJE 2

Koliko u kovertu?

Hrvatska svadba jedini je događaj na kojem tristo ljudi istodobno plaća ulaznicu, a nitko ne zna koliko košta. Pozivnica je na kartonu s reljefnim zlatnim slovima, jelovnik ima sedam sljedova, bend zna sve od klapske pjesme do narodnjaka i natrag, a na kraju večeri u torbici mladenke leži hrpa koverata koje će se iduće jutro otvarati uz kavu i, ne zavaravajmo se, uz bilježnicu.

Ta bilježnica postoji. Možda nije papirnata, možda je u mobitelu ili u glavi svekrve, ali postoji. U njoj piše tko je dao koliko, i ona će se otvoriti kad vi budete ženili sina. Koverta je zato manje dar, a više međugeneracijski kredit bez kamata, ali s neumoljivim pamćenjem.

Najgore je što pravila nitko ne zna, a svi ih se drže. Jedan čuje da se „pokriva tanjur“, drugi da se „daje koliko je dao on tebi“, treći da je „sto eura minimum“, četvrti da je to bilo prije inflacije. Umjesto još jednog fiksnog broja koji će zastarjeti do iduće sezone, ovo poglavlje nudi formulu. Brojevi se mijenjaju, logika ostaje.

Dvije svadbe, jedan lipanj

Ana radi u računovodstvu u Splitu i u lipnju ima dvije svadbe.

Prva je sestrična u Sinju: tristo gostiju, restoran uz cestu, svi znaju sve. Za nju se „zna“. Mama je već rekla iznos i usput, kao da nije važno, do-

dala da je teta prije dvanaest godina na Aninoj krizmi dala dvjesto maraka. Ana tu informaciju nije tražila, ali sada je ima, i ona joj sjedi u glavi kao neplaćena režija.

Druga je kolegica s posla u Zagrebu: osamdeset gostiju, vinarija, tematska dekoracija, pozivnica s QR kodom za potvrdu dolaska. Za nju Ana nema pojma. Pitati druge kolege? Neugodno, jer to znači priznati da ne znaš. Dati premalo? Još neugodnije, jer će kolegica to znati u ponedjeljak. Dati previše? To ide iz mjesečnog budžeta za hranu.

Ana sa sobom vodi dečka, kojega kolegica nikad nije vidjela, ali ga je uredno navela na pozivnici. Pitanje se, dakle, udvostručilo.

Ana nema problem s novcem. Ima problem s nedostatkom pravila. I nije jedina: u lipnju i rujnu pola Hrvatske u autu, pred crkvom, gugla „koliko dati na svadbi" i dobiva odgovore s foruma iz 2014., u kunama.

Anatomija koverte: dar ili vraćanje duga?

Prije formule treba razjasniti što koverta zapravo jest. Ona u sebi nosi tri stvari koje se rijetko razdvajaju.

Prvi je dio **naknada za trošak**. Mladenci su platili vaše mjesto za stolom, vaš obrok, vaše piće i dio benda koji vam je svirao. To nije dar, to je račun koji se ne ispostavlja, ali se podrazumijeva.

Drugi je dio **dar**. Sve iznad troška vaša je stvarna čestitka: doprinos početku zajedničkog života, novom stanu, prvom kreditu ili, realnije, otplati same svadbe.

Treći je dio **vraćanje**. Ako su mladenci ili njihovi roditelji nekad dali vama ili vašoj djeci, koverta se tiho uspoređuje s onom iz prošlosti. To je ona bilježnica.

BESPLATNI ULOMAK · SERIJA NOVAC

Koliko u kovertu?

Ovo je bio besplatni ulomak. U cijelom izdanju čeka te još:

- Posudba obitelji i prijateljima
- Jamac na kreditu: test pune rate i kako reći ne
- Tko plaća račun, ljetovanje i napojnicu
- Novac u vezi, pokloni djeci i obiteljska kuća
- Prilozi: dogovor o posudbi i skripte za nezgodne trenutke

Cijelo izdanje · 19 €

102 stranice · preuzimanje odmah nakon plaćanja · bez pretplate
Povrat novca u 14 dana: javi nam se i napiši što ti je nedostajalo.

Kupnja: payhip.com/b/Cgf82